

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 71

ЧЕРВЕНЬ • JUNI 2018 • Nr. 11 (3015)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

РОЗПИСИ СОСЕНКА І БУЦМАНЮКА ЗНИЩЕНІ...

Славськ, 1930-ті роки. На с-ні видно плитку І. Левинського на підлозі та стінах, а також іконостас та фрагменти розписів М. Сосенка. С-на: Генрик Поддембські

Найстаріша церква у Славському, Церква Успіння Пресвятої Богородиці, змурована 1901. Архітектором став Василь Нагірний, який спроектував близько 200 церков в Галичині. Освячена була 10 липня 1902 року митрополитом Андреем Шептицьким як церква Успення Пресвятої Богородиці.

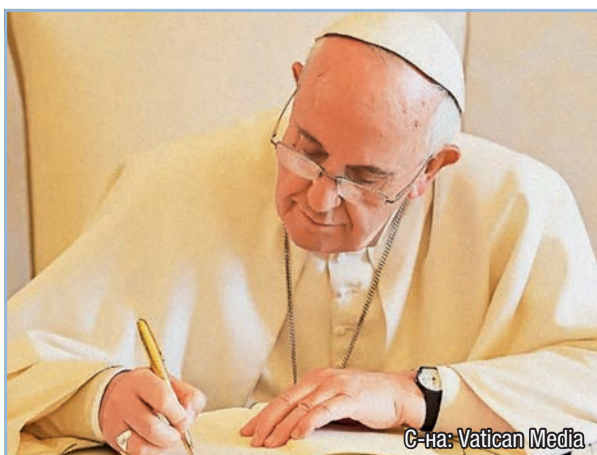
В одному з своїх листів до митрополита Андрея Шептицького Юліан Буцманюк писав, що орієнтовно 1908 він познайомився з Модестом Сосенком, який випозичив йому гроші, які він мав відробити при допомозі в розписах церкви в Славському. Ю. Буцманюк також пише в своїх спогадах, що допомагав Сосенку в розписі церкви в Славську...

1909 внутрішній розпис храму починає виконувати художник Модест Сосенко. Перший директор Національного музею у Львові І. Свенціцький писав так про працю Сосенка: «Усе багатство свого творчого духа, усю умієність рисівника-орнаментатора, декоратора і кольориста вложив він в сю церкву». Особливість розпису Сосенка в тому, що композиційні прийоми схожі до розписів храмів XI-XII ст. На стінах і склепіннях – стилізовані ангели з химерними крилами і трубами, херувими, візантійські орнаменти, хрести, постаті євангелістів Луки, Іоана, Матвія, Марка.

Продовження на 4 стор. ▼

XI

ПАПА ФРАНЦИСК: ПОВІДОМЛЯТИ ПРО ФАКТИ СЕКСУАЛЬНОГО ДОМАГАННЯ

С-на: Vatican Media

Папа Римський Франциск 9 травня видав нове Апостольське послання під назвою *Vos estis lux mundi* [«Ви – світло світу»]. Цей офіційний документ Католицької Церкви присвячений боротьбі зі сексуальним насильством і домаганнями з боку священників.

За минулі роки Церкву неодноразово збурювали численні скандали, пов'язані з домаганнями до дітей і спробами приховати факти домагань з боку високопоставлених церковних ієрархів.

Продовження на 2 стор. ▼

19 травня закінчився останній робочий день п'ятого президента України Петра Порошенка.

На 3 стор. публікуємо прощання від Ольги Коваленко

С-на: Львівська політехніка

25 квітня ВР ухвалила закон про мову. **На 7 стор.** читайте, яким чином він допомагатиме українській мові розправляти крила в Україні

У сербському місті Руський Керестур проголошено греко-католицьку єпархію святого Миколая для русинсько-української громади, її очолив дотеперішній екзарх, владика Юрій Джуджар. **Стор. 8**

ПАПА ФРАНЦИСК: ПОВІДОМЛЯТИ ПРО ФАКТИ СЕКСУАЛЬНОГО ДОМАГАННЯ

Папа Франциск ще раніше заявляв про необхідність безкомпромісно боротися з цими явищами. У лютому ц.р. у Ватикані відбулося перше в історії засідання кардиналів та інших високопоставлених церковних діячів, присвячене розробці заходів боротьби з домаганнями. Ці напрацювання й лягли в основу Апостольського послання.

ОБОВ'ЯЗОК ПОВІДОМЛЯТИ

У новому документі всім священикам і ченцям приписано повідомляти церковну владу про всі випадки домагань або спроби приховати їх. У ньому також вказано, що священики повинні дотримуватися

законів держав, де вони служать, і повідомляти «компетентні органи цивільної влади» про порушення закону. Якщо до сьогодні цей обов'язок стосувався, певною мірою, лише індивідуального сумління, відтепер стає загальнопоширеним законодавчим приписом. Хоча обов'язок, як такий, накладається лише на духовенство та богосвячених осіб, але також всі миряни можуть і заохочуються користуватися системою повідомлення компетентній церковній владі про зловживання та домагання.

Папа нагадує, що «злочини сексуальних зловживань ображають нашого Господа, завдають фізичних, психо-

логічних та духовних страждань постраждалим, а також завдають ран спільноті вірних», та вказує на особливу відповідальність, яка лежить на священиках у тому, щоби запобігати таким злочинам.

Документ також передбачає заходи захисту від переслідувань тих, хто зробить такі повідомлення. Документ поширюється і на події, які відбулися в минулому. Всім представникам Церкви також наказано надавати всю можливу підтримку і сприяння ймовірним жертвам домагань.

НЕ ЛИШЕ ЗЛОВЖИВАННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ
Документ включає не лише

домагання та насильство, скоєні проти неповнолітніх чи уразливих дорослих, але стосується також сексуального насильства та домагань, пов'язаних із зловживанням владою. Цей обов'язок стосується також будь-яких випадків насильства над черницями з боку священиків, або ж випадків домагань до семінаристів і повнолітніх кандидатів до чернецкого життя.

В КОЖНІЙ ДІЄЦЕЗІЇ – «ВІКНО» ДЛЯ ПРИЙМАННЯ ЗАЯВ

Серед нововведень передбачено також, що всі дієцезії світу повинні до червня 2020 року створити «одну чи більше стабільних і легкодоступних

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

для громадськості структур для приймання заяв», які стосуються сексуальних зловживань, скоєних духовенством чи богосвяченими особами, використання педопорнографічних матеріалів чи приховування зловживань. Документ не визначає, в чому повинні полягати ці «системи», залишаючи дієцезіям вибір оперативних рішень, які можуть бути відмінними, відповідно до різних культур і місцевих обставин.

Експерти розглядають нове Апостольське послання як найсерйознішу за останній час спробу виробити заходи боротьби зі сексуальним насильством в Церкві.

«Збруч»

Українці в Німеччині

ПОХОВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОВБИЗУ ШТУТГАРТА (1942/43)

Повбізу Штутгарта відкрито невідоме досі поховання українців, примусових працівників 1942–43 років. Тут, далеко від рідної землі, знайшли свій останній притулок 667 іноземних примусових працівників, з яких 410 – українці. До цього часу це поховання зазначалося лише як «Цвинтар іноземних примусових працівників». І лише тепер, після детального дослідження архівних документів, стало відомо, що тут поховані українці.

На території Німеччини є багато різних кладовищ примусових працівників з колишнього Радянського Союзу. Проте там переважно вказано лише: «радянські примусові працівники» без зазначення національності чи країни походження. Тому встановити точну кількість похованих в таких місцях українців практично неможливо.

Відкритий повбізу Штутгарта цвинтар є, ймовірно, найбільшим з відомих на даний час поховань цивільних українців в Німеччині: саме цивільних – не військових чи військовополонених.

У 1942–43 роках у місті Бітіггайм [Bietigheim] був розташований табір тимчасового перебування примусових працівників зі східної Європи. Багато примусових працівників прибували вже важкохворими чи хворіли пізніше. Для них, повбізу містечка Заксенгайм [Sachsenheim], був облаштований окремий лікарняний табір, в якому хоч

і лікували, однак можливості повноцінного лікування були обмеженими. Померлих ховали на окремому цвинтарі повбізу лікарняного табору.

В 2014 році письменниця та дослідниця українського походження пані Елізабет Ванюра [Elisabeth Wanjura], розшукуючи свою родину, розпочала дослідження архівних документів цього лікарняного табору. Згодом було створено спільну німецько-українську робочу групу до якої увійшли «Товариство історії рідного краю Заксенгайм» та «Спілка українців Штутгарта». До співпраці були залучені місцеві архіви, відділ охорони історичних пам'яток та органи місцевої влади. Метою проекту було встановлення на місці поховання пам'ятної дошки з іменами похованих.

Німецька сторона пропонувала встановити на цвинтарі металеву книгу пам'яті з десятком сторінок та вказаними на них іменами похованих. Від української сторони було представлено кілька альтернативних варіантів. Основною ідеєю було доступно вказати всі імена на одній великій пам'ятній дошці, щоб можна було одразу побачити, яка велика

кількість людей похована у цьому місці. Після розгляду та обговорення усіх запропонованих варіантів, було вирішено встановити на місці поховання саме пам'ятну дошку.

«Спілка українців Штутгарта» отримала доступ до архівних документів. Під час роботи з цими документами склалося враження, що дані пацієнтів лікарняного табору записувалися «на слух» і не перевірялися. Імена та населені пункти було вказано з безліччю орфографічних помилок та хибною транслітерацією. Завдяки кропіткій праці щодо перевірки та виправлення наявних даних, сформувався остаточний вигляд списку похованих осіб.

Проте найскладнішим виявився ще один пункт проекту. Німецька сторона хотіла написати на пам'ятній дошці: «Примусові працівники з колишнього Радянського Союзу» без зазначення країни походження похованих. Довелося докласти неймовірних зусиль, щоб переконати німців, що країна походження похованих є надзвичайно важливою і вона обов'язково повинна бути вказаною на пам'ятній дошці поруч з кожним іменем.

Продовження на 3 стор. ▼

ПОХОВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОБЛИЗУ ШТУТГАРТА (1942/43)

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

Пам'ятну дошку встановлено у вересні 2018 року. На ній зазначено ім'я, прізвище, дату народження, дату смерті, населений пункт та країну, з якої походила людина. Кошти на виготовлення пам'ятної дошки були виділені з місцевих німецьких фондів.

06.10.2018 поховання та пам'ятну дошку вперше освятив парох УГКЦ в м. Штутгарт о. Роман Врущак.

Поховання знаходиться на схилі поля поміж містечками Гросзаксенгайм та Унтерріксінген [Großsachsenheim та Unterriexingen]: 71706 Sachsenheim, Oberriexinger Str. (48.943867, 9.049386). Місто Заксенгайм планує зробити місце для паркування та заасфальтувати дорогу, що веде до цвинтаря, а поки є змога парку-

ватися лише на польовій дорозі.

11.05.2019 поховання українців – примусових працівників 1942–43 років, відвідали Генеральний консул України в Мюнхені п. Юрій Ярмілко та консул п. Дмитро Шевченко. Разом з представниками української громади Штутгарта було відправлено панахиду за померлими, що поховані на цьому цвинтарі.

Відтепер це поховання українців буде під опікою української громади Штутгарта. Велика подяка за допомогу у здійсненні цього проекту дякові УГКЦ в м. Штутгарт пані Наталії Бондар.

Спілка українців Штутгарта / Ukrainer in Stuttgart e.V.

ДО ПОБАЧЕННЯ, ПРЕЗИДЕНТЕ!

В неділю 19 травня 2019 року закінчився останній робочий день п'ятого президента України Петра Порошенка. Жодна країна не мала такого яскравого керівника за ці 5 років і це зараз пишу я, а через певний час це ж писатимуть в пресі різних країн і в наукових монографіях.

Ці п'ять років були епохою Порошенка, додається це комусь чи ні. Хто б що не писав або не говорив про нього, але ця людина, на посаді президента, зробила більше, ніж його попередники разом взяті. І, швидше за все, його послідовники навряд чи зможуть зробити десяту частину зробленого ним. Вони приречені бути карликами в порівнянні з цією брилою.

Йому вдалося не просто підняти авторитет України до безпрецедентної висоти, але зробити це під час війни, і після того спустошливого набігу, який вчинили проти України «міцні господарники». В черговий раз перераховувати те, що не відбулося б без його активної участі і особистого керівництва – немає сенсу, оскільки це зроблено вже до нас.

Всім, хто хоче сказати, що це зробив виключно народ України, а Порох тут ні до чого, хочемо просто вказати на два моменти. По-перше, народ України цього не робив до Порошенка, і по-друге, подивимося, що народ України буде робити і чого доб'ється без Порошенка. Маємо надію на те, що період цей буде не дуже довгим, але достатнім, щоб у цього народу вивітрилися шкідливі ілюзії. Схоже, іншим шляхом вони не можуть бути розвіяні.

Головний результат його п'ятирічної каденції це те, що Україна змінилася. Так, ми отримали 73%, але все одно, вона змінилася, нехай ще й не розуміє цього. Зрозуміє. Порох виявився занадто хороший і стрімкий для населення країни, яке просто його не наздогнало.

Для тих, кого зараз трясє від цих рядків, зауважимо, що Порох став не просто кращим керівником України за всю її історію, але в проміжку часу, обмеженого його каденцією, він став найяскравішим і видатним міжнародним діячем.

А крім того, він йде так, як у нас ніхто не йшов, а можливо, так ніхто не йшов у всьому світі. Зазвичай, причину поразки на виборах чинний президент пояснює зусиллями зовнішніх і/або внутрішніх ворогів. Порох, як ніхто інший, мав право вчинити так само, але він сказав, що його програш обумовлений тим, що, мабуть, він мало працював і не доклав тих зусиль, які зміг би оцінити його народ. Тобто, ні інформаційна війна, ні люмпенська частина населення, ні переобульовальщікі, які завжди співають оди переможцям, не винні – сам винен, вважає він. «Недостатньо багато працював», каже!

Що ж, ми, великий колектив Лнії Оборони, проводжаємо нашого президента зі словами подяки за все те, що він зробив і що ми змогли побачити і оцінити, ну і звичайно – з надією на швидке повернення. Ми не говоримо «прощай», ми говоримо «до побачення»!

Ольга Коваленко, з Фейсбуку

ЕПІФАНІЙ: ОБ'ЄДНАННЯ ПЦУ І УГКЦ ТЕОРЕТИЧНО МОЖЛИВЕ

Для вивчення питання щодо можливого об'єднання українських православних Церков східного та західного обрядів, між ними спочатку має бути проведений відповідний діалог. Про це предстоятель Православної Церкви України митрополит Епіфаній заявив у ефірі Еспресо.TV. «Загалом, багато хто прагне і говорить про те, що ці Церкви мають у майбутньому об'єднатися. Але для того щоб об'єднатися, треба прийти до діалогу. Зараз ми тісно співпрацюємо. Ми спільно втілюємо певні проекти, беремо участь у спільних заходах». За словами предстоятеля, питання об'єднання двох Церков він порушував під час зустрічі з очільником УГКЦ. (Третє око)

ЛІКУВАННЯ У НІМЕЧЧИНІ ДЛЯ 15 ПОРАНЕНИХ

Українських військовослужбовців, поранених під час проведення операції Об'єднаних сил, відправили на лікування до медичних закладів Німеччини. Загалом 15 захисників пройдуть курс лікування у трьох госпіталях Бундесверу. Більшість хворих, які відправляються на лікування – ті, хто мають поранення кінцівок. Термін їх реабілітації становитиме від 3 місяців. Подібна допомога Україні з боку Німеччини надається уже увосьме. З 2014 по 2019 рік Бундесвер перевіз загалом 112 українських поранених, з яких 88 пройшли стаціонарне лікування у лікарнях ФРН. (Новинарня)

РОЗСЕКРЕТИЛИ МАТЕРІАЛИ ПРО УНР

Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України розсекретив майже 350 архівних документів про діяльність УНР. Серед них є дипломатичні і фінансові папери, накази, резолюції, відозви, статuti, листи та фотографії. Ці матеріали розповідають про нормативно-правову діяльність УНР, дипломатичні зусилля її уряду на міжнародній арені, тогочасних лідерів українських державних утворень, діяльність еміграційного уряду УНР, заходи з відновлення козацтва в Україні. Крім того, низка документів стосується вбивства Симона Петлюри. (Радіо Свобода)

В УКРАЇНУ ПОВЕРНУЛИ РЕЛІКВІЮ СКОРОПАДСЬКИХ

У Національному музеї історії України відкрили виставку «Повернення», присвячену іконі «Богородиці Володимирській», яка належала родині останнього гетьмана України Павла Скоропадського. Ікону на аукціоні в Женеві викупив український колекціонер Ярослав Голдун. Повернена ікона належить

до строганівської школи іконопису, оздоблена срібними з позолотою шатами невідомого майстра (Волинь 17 ст.). У 1918 році була вивезена родиною Скоропадських за кордон і весь цей час зберігалася в родині Павла та Олени Скоропадських, спочатку в Німеччині, згодом у їх молодшої доньки Олени Отт-Скоропадської. Як розповів Ярослав Голдун, він придбав цю ікону на аукціоні в Женеві, на який її виставили нащадки Олени Отт-Скоропадської в 2018 році. Він зазначив, що основними покупцями ікон зазвичай на таких аукціонах є російські колекціонери, тому йому довелося витримати певну конкуренцію. Мистецтвознавець Дмитро Степовик вважає, що ікона насправді є одним із списків (копій) 17 століття з Вишгородської ікони Божої Матері, яка зараз відома під назвою Володимирська ікона Божої Матері, і яка знаходиться в Москві. (Укрінформ)

ВАКАРЧУК В ПОХОДІ ДО ПАРЛАМЕНТУ

Музикант і громадський діяч Святослав Вакарчук оголосив про створення партії «Голос» та участь у парламентських виборах. Церемонія презентації партії відбулася на Старокиївській горі у Києві. Зі слів музиканта, «Голос» іде до парламенту, щоби «знищити стару політику і творити політику нову, яка принесе справжні зміни». Вакарчук ствердив, що олігархи не фінансують його політичну силу. «Наш голос звучатиме злагоджено і сильно, і сьогодні він звучить так – перше: інтереси громадян України понад усе; друге: екзистенційний вибір України – Європа; третє: один закон для всіх; четверте: вільна економіка без олігархів; п'яте: влада, яка підзвітна громадянам України». (Укрінформ)

РОЗПИСИ СОСЕНКА І БУЦМАНЮКА ЗНИЩЕНІ...

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

1944 після бомбардування Славська серйозно був пошкоджений купол. Купольна частина була перемальована повністю, і основний малюнок, де зображений Вседержитель у Славі, залишився тільки на фотографії.

Іконостас був виготовлений майстром Совінським з Дрогобича, дерев'яний, 4-х ярусний, візантійського стилю, пірамідальної форми, з різьбленими і позолоченими колонками і рамами, декоративними фігурними завершеннями. На першому ярусі – намісні ікони Ісуса Христа і Богородиці. Посередині – ажурні різьблені позолочені царські врата, по краях – дияконські врата з образами архангелів. Над першим ярусом – широка арка, в якій розміщений празниковий ряд на другому ярусі; над ним – апостольський ряд з Богом Вседержителем в центрі та завершальні пророки і євангелісти на четвертому ярусі. Намісні ікони не автентичні, написані в останні роки. Ікони в верхніх ярусах – пензля М. Сосенка (праздниковий ряд «переписаний» під час реставрації в кін. 1990-х рр.).

Опісля реставраційних робіт в 1960–70-их рр., за даними фотоматеріалів, авторська композиційна система зображень храму була збережена. Не вдалось відтворити тільки ікони, які втратили свій первісний вигляд через покриття олійною фарбою...

15.05.2019. «Перед початком ремонтних робіт ми отця запросили на сесію, і він чітко пояснив ситуацію, що в церкві дійсно були розписи Сосенка, але під час Другої світової війни купол церкви був зруйнований, потім будували у радянський час і розписи вже малювали інші люди. Я – не фахівець проводити експертизу, ми отцю повірили на слово. Він сказав, що ікони на іконостасі малював Сосенко. А що на стінах, хто розмальовував, то має встановити експертиза. Якщо це все Модеста Сосенка, то однозначно треба зберегти, щоб ми мали у громаді церкву-пам'ятку архітектури», – говорить голова Славської ОТГ Володимир Бега.

15.05.2019. «Весь храм – у рихтуванні. Робітники оббивають столітню плитку, якою внизу викладені стіни церкви, і коментують Радіо Свобода. — Тут немає що реставрувати, тут все простукується, яка

Розписи Модеста Сосенка і Юліана Буцманюка... С-на: Іра Гірна

реставрація? Які тут написи? Де вони? – питає будівельник. Перевертаю оббиту плитку. На ній напис: «Lewinski. Lwow», на іншій – «IL», тобто це свідчення, що плитка, виготовлена саме на відомій фабриці кахлевих печей Івана Левинського, знаного у кінці XIX – на початку XX століття архітектора, інженера, мецената, професора Львівської політехніки, громадського діяча. До слова, цього року виповнюється 100 років від дня смерті Івана Левинського і у Львові 2019-й проголошений роком архітектора».

Розписи Модеста Сосенка і Юліана Буцманюка знищені 15.05.2019...

16.05.2019: «Через знищення цінних розписів початку XX ст. у церкві Славського Львівська облдержадміністрація подала позов до суду. ЛЮДА вимагає вилучити пам'ятку архітектури місцевого значення, де під час ремонту знищили розписи відомих художників, із власності громади».

[3 повідомлення Леона Серґа у Фейсбці]

3 повідомлення Радіо Свобода:

Представники церковної ради і парафіяни кажуть: — То не музей, то ж церква, як таке можна шкодувати? Люди кажуть, щоб церковне братство ремонт зробило. У церкві так темно було, негарно. Хори майже падали, там небезпечно було стояти. Ми гроші на ремонт здавали, – говорили парафіяни, які не розуміють, чому довкола їхнього храму зчинився скандал, адже храм – у власності громади.

«Модест Сосенко вводить не тільки модерн у стінопис, він інтерпретує давній живопис і давній стінопис, він вводить велику кількість орнаментики і отой стиль, який започаткований на початку XX століття, коли церква перекривається стінописами від підлоги до куполів. Немає жодного квадратного метра, який би не був перекритий зображенням біблійним чи орнаментом. Ситуація, яка склалась, є вандалізмом щодо української культури, Церкви і, зокрема, імені Модеста Сосенка, дотична до імені митрополита Андрея Шептицького», – пояснює мистецтвознавець Ірина Гах.

Церква у Славську – одна з трьох пам'яток, які досі залишалися на території Західної України, де були збе-

режені автентичні розписи Сосенка, наголошують експерти. Модест Сосенко був один із перших українських художників, який модерний стиль ввів у сакральну образотворчість, що було справжнім проривом, і цю модерність у церковному мистецтві підтримував митрополит Андрей Шептицький.

На теренах Західної України за роки незалежності,

наголошують фахівці, парафіянами і священниками зруйновані десятки давніх дерев'яних храмів, сотні ікон та іконостасів, знищені настінні розписи. Попри те, що створені сакральні комісії при єпархіях УГКЦ, додають експерти, зазвичай отці і вірні зневажають на приписи чи поради, не інформують про свої наміри відремонтувати храм, загалом не цікавляться історією своєї церкви, не розуміють цінність автентики, старе викидають чи просто на місці давнього храму будують новий, дерево замінюють пластиком, гонту золоченими куполами, давній іконостас перемальовують яскравими фарбами, стару плитку замінюють сучасною, оздоблюють церкву штучними квітами і гірляндами.

[Зі статті Галини Терещук, Радіо Свобода]

«Боя нині подарувала сонячний ранок, а мені печально. Досі не відпускає жах і сором. Учора невігласи знищили розписи Сосенка і Буцманюка у понад сторічній церкві в Славському на Бойківщині. Хоча, чому невігласи... Вони знали що роблять, бо були попереджені про вартість розписів. Але рука не здригнулась... Бог не винен, що адамові діти – вів-

ці, а пастирі – войовничі рагулі. Невігласи не відають краси і не бачать Бога в ній. Вони звичайні злочинці. Бо чинять зло проти Божої гармонії і природи, ще й пишуться цим. Нотр-Дам випалених душ. Фальшива позолота поборює щире золото мистецтва...», – сказав в коментарі zik-у письменник, журналіст Богдан Волошин.

[Зібрав А. Ф.]

ЗОЛОТОБЛЯХЕРИ

Я рада, що громадськість нарешті виступила рішуче проти галицького талібана. Всі ці роки боялись образити в особі Церкви релігію, хоча йшлося про банальний вандалізм. Стільки церков, скільки було спалено і понівечено в Галичині за роки Незалежності, було напевно хіба за татар і Хмельницького. Незалежно від конфесії.

На зміну нескореним греко-католицьким священникам, які вмирили у сталінських таборах, прийшли служителі золотого теляти, які бояться сказати слово вперек неосвіченим парафіянам і перетворюють разом з ними храми на дикий позолочений кіч з гучномовцями і електрогірляндами. Все це потребує шалених грошей.

Я сама виросла в селі, і ніколи не було стільки поборів, і такої активної руйнівницької діяльності, як зараз. Священники не мають авторитету і їм прямо кажуть про це в очі: ми тебе годуємо – сиди

тихо. Тільки хто в цьому визнається. Отак і йдуть з вилами і лопатами проти культури, як у Славському. Тепер цей багатий курорт, що звик до легких грошей, будуть довго згадувати в лихому контексті.

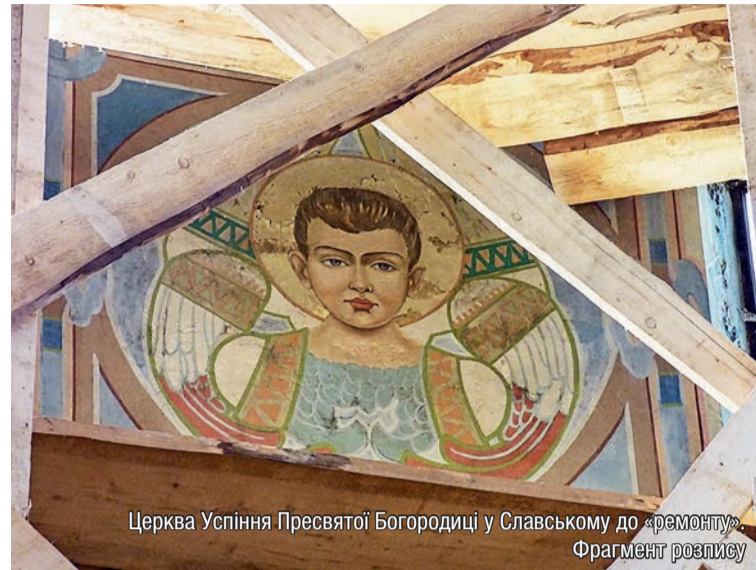
Бог покарає їх, безперечно, але спершу має покарати держава за знищені фрески. Так, щоб це більше не повторилось. Втім, вже пізно. Все, що можна – спалили: церква, де хрестили Івана Франка, в Нагуєвичах, церква 1799 року в селі Залокоть, де правили родичі Франка, і багато інших. Решта оббита вагонкою і золоту бляхою, старі розписи знищені, ікони прибрані. Фонтани, гіпсові мадонни з Польщі, мармурова плитка. Їм передували жовта фарба і інкрустації дзеркальцями. Аби очі разило. Прекрасна церква 15 ст. у Судовій Вишні вся вкрита золотом і виглядає як у фільмі жахів. На золоту бляху і мармурові сходи гроші знаходяться швидше, ніж на реставраторів: «то не блищить, то не файно». Де ці добрі парафіяни таке бачили? В Італії, Польщі, Іспанії? Звісно, ні. То витвір їх хворої фанта-

зії, лобіювання фірм, які продукують цей кіч.

Побачити нині в Галичині автентичну старовинну церкву – проблема. Я приїжджаю в село і перше, що бачу – золоті бані, вирубані липи і кам'яні огорожі знищені давно. Цвинтарі дуже часто зарослі й брудні, ніхто не доглядає за старими могилами, на них просто скидають вицвілі пластикові квіти й лампадки.

Щоб прогнати від себе демонів, я згадую неймовірно красиву дерев'яну церкву в Комарно, де навіть електрики не проводять, правлять лише по неділях. Чи церкву на цвинтарі в Кам'янці-Бузькій, трохи в гіршому стані, але все одно прекрасну й затишну. Чи церкву в Старій Солі, коло якої так приємно посидіти. Церкву у Соколівці, яка прихистила у собі реліквії зруйнованого костелу.

Уявіть собі, що було б, якби церква Юра й церква Воздвиження в Дрогобичі потрапили до рук такого, як отець зі Славського. Я рада, що іконостас з мого Урожа совіти відвезли до Львова і зараз зберігається у Національ-

Церква Успіння Пресвятої Богородиці у Славському до «ремонтів»
Фрагмент розпису

ному музеї, і ніколи не повернеться до спаленої церкви, яку будували мої прадіди. Що образ Архистратига Михаїла 15 ст. з села Сторона теж там, і репродукції з нього у всіх альбомах українського сакрального живопису. Він не повернеться до славної маленької церковці на краю села, яку оббили вагонкою і помалювали в дикий синій колір.

Про яку релігійність галичан можна казати, якщо вони покинули намолені святині своїх предків і відкуповуються від гріха жертвами

на золоту бляху й готові йти з вилами на кожного, хто звинуватить їх у фарисействі. Істинний їх бог – гроші. Життєва програма – доробитися і померти у 50 років від виснаження.

В основі бойківських церков була архітектура бойківського житла. Тепер сучасні бойки будують церкви на московський штиб, а прикрашають як свої будинки, в яких насправді живуть у літніх кухнях, або в підвалі, бо вся ця краса напоказ.

**Галина Пагутяк,
з особистого блогу
в Інтернеті**

XI

ЧАСТЕ ТА ЩОДЕННЕ СВ. ПРИЧАСТЯ

Достойно і часто, а навіть щодня, приймати Ісуса Христа у Пресвятій Євхаристії – це справжня підтримка і потіха на дорозі нашого життя та один з наймогутніших і найпевніших засобів до досягнення спасіння. Однак останнім часом можна почути майже протилежну думку, начебто щоденне св. Причастя – прояв надмірної побожності, яка веде до духовної рутини, і, окрім цього, непритаманна нашій східній літургійній традиції. З допомогою Біблії, історичних фактів, літургійних приписів і правил духовного життя хочемо коротко звернутися до цього питання.

БІБЛІЙНІ СВДЧЕННЯ

У Святому Письмі знаходимо величні прообрази

Таїнства Євхаристії, з яких манна є мабуть найбільш відомим. На питання юдеїв: «Який же знак твориш ти, щоб ми побачили й увірвали в тебе? Що вчиниш? Батьки наші манну в пустині споживали, як ото написано: Дав їм хліб з неба їсти» – Ісус Христос відповідає: «Я – хліб життя» (Йо. 6,30–31,35). **На цьому місці пригадаймо тільки, що ізраїльський народ отримував від Бога манну кожного дня протягом цілої своєї 40-літньої мандрівки, аж поки під проводом Ісуса Навина не увійшов до обітваної землі. Так само і ми християни – паломники на цій «долинній сліз», можемо кожного дня причащатися тим Хлібом, який дає нам Небесний Отець, аж поки не досягнемо нашої вічної Батьківщини – Неба.**

Прообрази щоденної Євхаристії знаходимо теж в пророків: «Він принесе щодня у всепалення Господеві ягня – однолітка без вади; щоранку принесе

його. А як офіру – щоранку принесе до нього шосту частину ефі й олії третю частину гіна, щоб замісити муку. Це офіра для Господа, віковична установа, назавжди» (Єз. 46,13–14). «Бо від сходу сонця аж до його заходу між народами велике мое ім'я, і на кожному місці моему імені приноситься кадило й чиста жертва» (Мал. 1,11; пор. II Ватиканський Собор, Lumen gentium, № 17).

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК

Також історія учить нас, що щоденна Літургія – це не пізній вплив Римської Церкви, як могло б здаватися, а дуже древня християнська традиція. Вже в III столітті ця практика була відомою в Північній Африці, в той час як в Римі, Іспанії і Галії щоденну Євхаристію почали служити щойно з VI століття. В IV столітті в Палестині, на Кіпрі та в Месопотамії св.

Літургію відправляли правда не щодня, але досить часто: в неділю, середу, п'ятницю і суботу, або коли припадала пам'ять якогось святого, про що пише св. Василій Великий (†379) в листі до Кесарії Патрикії. Тут треба зазначити, що в ті часи церковний календар тільки починав розвиватися і далеко не кожного дня випадало свято або пам'ять якогось святого, так як це маємо сьогодні.

Ще більш значущим є те, що сам св. Василій Великий рішуче схвалює щоденне св. Причастя: «Щоденно причащатися і приймати святе Тіло і Кров Христа є добрим і дуже корисним, бо він сам виразно мовить: Хто тіло моє їсть і кров мою п'є, той живе життям вічним (Йо. 6,54). Хто ж бо сумнівається, що брати постійно участь в житті, є нічим іншим, як просто жити?» (лист до Кесарії Патрикії, № 93).

Перші християни при-

Катерина Ткаченко, «Хрест»

чащалися кожного разу, коли служилася Євхаристія. Однак коли в IV столітті після жорстоких гонінь для Церкви нарешті настав мир, тоді серед вірних заборгло цієї первинної ревності, і з'явилася тенденція до щораз рідшого св. Причастя, так що св. Йоан Золотоустий (†407) був змушений застерігати їх такими словами: «Даремно збувається щоденна жертва, даремно стоїмо щодня при престолі. Ніхто не причащається» (3-тя гомілія на послання до Ефесян).

Продовження на 6 стор. ▼

ЧАСТЕ ТА ЩОДЕННЕ СВ. ПРИЧАСТЯ

▼ Продовження. Початок на 5 стор.

На жаль, ці повчан-ня не допомогли, і разом з одночасним посиленням вимог для прийняття св. Причастя число тих, які насправді приступали до цього таїнства, ставало дедалі меншим. На Заході дійшло навіть до того, що в 1215 році Церква, щоб забезпечити хоча б мінімальну участь мирян у св. Тайнах, була змушеною зобов'язати їх до св. Причастя бодай раз на рік у великодній час. Щоправда вже в 1562 році отці Тридентського вселенського Собору на 22-му засіданні висловили бажання відновити древній християнський звичай, щоб присутні на Євхаристії вірні, причащаючися, в повніший спосіб присвоювали собі її плоди. Але загалом душпастирським ідеалом того часу було не щоденне, а лишень щонедільне св. Причастя мирян, оскільки ці позбулися смертних гріхів та проявили значний поступ у святості та чеснотах. Так що на посилення участі пересічних мирян в євхаристійному житті Церкви прийшлося ще довго чекати.

Перші кроки в цьому напрямку зробив папа Лев XIII (†1903), який своїм декретом *Quemadmodum* 1891 року значно полегшив для монашества доступ до щоденного св. Причастя. **Однак часте приступання вірних до Таїнства Євхаристії почалося щойно за понтифікату папи Пія X (†1914), якого через те й називають «євхаристійним папою».** З Божого надхнення цей Святий

поклав край довгим дискусіям богословів і відкрив можливість для щоденного св. Причастя всім мирянам, також і одруженим, очевидно за умови, що вони вільні від тяжких гріхів і мають намір не грішити тяжко.

Декрет *Sacra Tridentina Synodus*, підтверджений папою в 1905 році, говорить: «Прагнення Ісуса і Церкви щоб всі вірні щодня приступали до святої учти, спрямоване передовсім на те, щоб вірні, поєднані таїнством з Богом, черпали звідти силу для приборкання похоті, для обмиття легких провин, що трапляються щодня, та для захоронення перед важкими гріхами, на які наражається людська крихкість».

Саме цей документ разом з декретом *Quam singulari* 1910 року про часте, а навіть щоденне причащення дітей, які вже приступили до св. Тайн Сповіді і Причастя, спричинився до значного оживлення євхаристійної свідомості мирян. Цікаво, що під впливом Католицької Церкви подібний рух з'явився також серед православних християн (напр. М. Афанасьєв, О. Шмеман, І. Меєндорф та митрополит І. Зізіулас), але, на превеликий жаль, він залишається поки що рідкісним явищем.

ЛІТУРГІЙНІ ПРИПИСИ

Розглянувши нашу тему з біблійної та історичної точок зору, звернімо нашу увагу ще на сучасні виклики, які пов'язані зі щоденним св.

Причастям і спробуймо коротенько відповісти на два питання, які найчастіше нас тривожать в тому плані. Перше питання відноситься до додержування т.зв. «алітургійних» днів, тобто часу, коли візантійська традиція (на відміну від усіх інших східних обрядів) не передбачає служіння Божественної Літургії: ні св. Йоана Золотоустого, ні св. Василя Великого, ні Передосвячених Дарів. Відповідаючи, треба пригадати, що згідно з кан. 88 § 3 (в новій редакції змінених Канонів партикулярного права УГКЦ, яка вступила в дію з 2018 року) такими днями є тільки: п'ятниця перед навечір'ям Різдва ГНІХ і Богоявлення ГНІХ, середа і п'ятниця Сиропусного тижня, понеділок і вівторок першого тижня Чотиридесятниці та Велика п'ятниця. У § 2 цього канону говориться також про те, що у всі інші дні посту св. Чотиридесятниці можна служити Літургію Передшеосвячених Дарів (за винятком субот, неділь та свята Благовіщення Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії, коли згідно з уставом служиться Літургія св. Йоана Золотоустого або св. Василя Великого). Служити Літургію Передшеосвячених дарів в усі дні Великого Посту, окрім субот, неділь та свята Благовіщення вже наказував Трульський собор (691–692 рр.) у 52-му правилі.

Ще до 1930 року Літургію Передшеосвячених Дарів служили щоденно в сед-

мичні дні Великого посту у Києво-Печерській Лаврі, що й досі практикується в афонських монастирях Ватопед і Симонопетра та в православної єпархії Схалта в Грузії. Останнім часом цю побожну практику можна зустріти під час Великого Посту також в Архикатедральному Соборі св. Юра і в деяких греко-католицьких храмах Львова.

ДУХОВНІСТЬ

Насамкінець залишилося ще питання, як діяти, щоб, часто, а навіть й щоденно причащаючися, не звикнути до Пресвятої Євхаристії як до чогось буденного чи самозрозумілого і в цей спосіб не потрапити в небезпеку духовної рутини (не говорячи вже про болуче явище, коли в деяких країнах Західної Європи люди приступають до св. Причастя без глибокої застанови і не посповідавшись з тяжких гріхів).

Перед тим як дати добру відповідь, потрібно наголосити, що для щоденного св. Причастя потрібно мати добрий намір. Нами має керувати навіть не саме прагнення прославити Бога, ані тим менше людська слава, але, передовсім, потреба злуки з Богом, яка дає нам силу до щоденної духовної боротьби (пор. декрет *Sacra Tridentina Synodus*). Адже у випадку щоденної Літургії зі св. Причастям не йдеться про якийсь релігійний обов'язок, а про унікальну пропозицію з боку Христа і його Церкви.

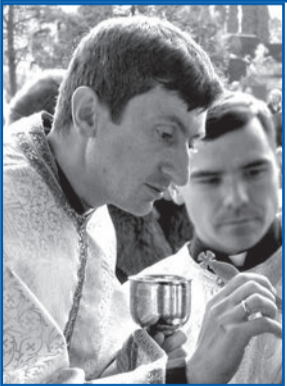
При цьому важливо усвідомити собі, чим саме є Літургія. Влучне пояснення дає нам II Ватиканський Собор, який каже, що «Літургія – це вершина, до якої прямує діяння Церкви, і водночас джерело, з якого плине вся її сила. Адже апостольські труди спрямовані на те, щоб усі, ставши дітьми Божими через віру і Хрещення, збиралися разом, хвалили Бога в Церкві, брали участь у Жертві й споживали Вечерю Господню» (*Sacrosanctum Concilium*, № 10). Однак щоб щоденна Літургія насправді могла бути такою «вершиною», потрібна як ретельна підготовка наперед, щоб якомога повніше взяти в ній участь, так і щира подяка опісля, щоб належно оцінити велич отриманих Божих дарів. Найкраще це можна зробити через регулярне ведення духовного життя, а саме: читання Св. Письма, спільноту та особисту молитву.

Хто живе за цими принципами і водночас регулярно сповідається, для того часте або щоденне св. Причастя, при Божій допомозі, не буде приводом для духовного зачерствіння чи втрати східної літургійної ідентичності, а навпаки – буде поштовхом до постійної і справжньої обнови.

Для «ХГ» о. Мирослав Йосиф Лопух

Сповідь ніколи не принижує людину

ЩО ТАКЕ ПОКУТА І КОЛИ ЇЇ ТРЕБА ЗДІЙСНЮВАТИ?

Отець Іван Січкарик: Покута – це певне діло покаяння, яке людина отримує у сповіді, або накладає сама на себе у будь-який інший час. Бог сотворив увесь світ в гармонії. Людина, коли грішить, то нищить ту гармонію. Тобто своїми вчинками вона нищить красу творіння. Наприклад, коли маленька дитина розбила улюблену мамину вазу, що вона робить? Вона намагається скласти уламки до купи, щоб виправити свій вчинок. Дитина, зрозумівши, що вона зробила шкоду, хоче її виправити. Та сама ситуація стосується усіх без винятку людей. Бог, як справедливий суддя, мав би нас карати за злі вчинки, але, як милосердний Батько, Він відкладає покарання для того, щоб нам дати час на поправу.

Священик у сповіді завжди дає не надто важку пошту, а таку, щоб людина могла її виконати. Але її треба виконати обов'язково, якщо людина забуде це зробити, то на наступній сповіді про це треба обов'язково сказати священику. Головне, щоб каєтник зрозумів, що за кожен переступ він повинен понести певне покарання, яке рівнозначне жертві. А через принесення жертви людина примирюється з Богом. Встановлюється первинна гармонія, рівновага.

За бажанням, людина може накласти на себе більшу пошту: строгий піст чи, наприклад, піше паломництво до святих місць. Усі свої зусилля і терпіння вона жертвує Богові як пошту за свої гріхи.

Фрагмент інтерв'ю Оксани Небесної з отцем-доктором Іваном Січкариком.
Подано за: «Файне місто Тернопіль»

«1453 РІК, СОФІЯ, КОНСТАНТИНОПЛЬ»

У 1453 році за указом султана Мехмеда Завойовника, Софія була перетворена на мечеть. Були замазані всі мозаїки і фрески собору, зверху розписані східним орнаментом. Собор так простояв 500 років. У 1935 році, за указом Ата-турка, Софія стала музеєм і мозаїки були розчищені.

Текст та картина – Артур Орленов, з Фейсбуку

НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ЖИТТЯ
Й БОРОТЬБИ ВЕЛИКОГО ГЕТЬМАНА (5)

20 березня виповнилося 380 років з дня народження Івана Мазепи. Час розставити крапки над «і» щодо цієї постаті, яка не має бути «суперечливою» в незалежній Україні. Продовження розмови з істориком Ольгою Ковалевською.

Мотря Кочубей. Портрет XIX ст.

► Відомо, що в гетьмана офіційно була одна донька, яка померла ще при народженні. А більше дітей він не мав, можливо, позашлюбних?

О. Ковалевська: Ні, не мав. Попри те, що Мазепа мав репутацію любителя жінок, в цьому сенсі він був цілком «правильним» чоловіком. Це віруюча людина, яка виховувалася в глибоко релігійній православній родині. Як відомо, мати гетьмана, овдовівши, постриглася в черниці, а згодом стала ігуменею одразу двох монастирів, крім того її брати, Андрій та Іван, були священниками, сестра і племінниця гетьмана теж стали черницями. Тому в такому середовищі не могло бути ніяких позашлюбних дітей.

Мазепа одружився із вдовою Ганною Фридрикевич з Половців і все життя опікувався своїми прийомними дітьми (пасерби-

цю вигідно віддав заміж, а сина влаштував на хорошу посаду). Щодо спільної дитини, то дійсно є згадка, що, можливо, це була дівчинка, можливо, її звали Варвара і померла вона немовлям, в якому саме віці – при народженні чи пізніше – невідомо. Мазепа більше не одружувався.

Ті стосунки, що були в нього з княгинею Ганною Дольською, радше були політичними. Це була дуже цікава жінка, яка прагнула займатися великою політикою і реально відіграла в ній важливу роль. Саме через неї як раз і відбувся отой контакт Мазепи зі Станіславом Лещинським і Карлом XII.

Що стосується Мотрі Кочубейни, то, гадаю, що там дійсно було кохання, бо Мазепу було за що покохати. З боку гетьмана якісь почуття, можливо, й були, але він більше ставився до Мотрі по-батьківськи, з певним почуттям покровительства.

Він просить її руки в батьків, але отримує відмову, офіційно звертається до Церкви, щоб узяти дозвіл на шлюб, адже був хрещеним батьком Мотрі, і знову – негативна відповідь. Він це приймає і підкоряється.

А потім, як хрещений, подбав про те, щоб Мотря вигідно вийшла заміж. Знайшов для неї достойного хлопця – Семена Чуйкевича, молодого, з пристойної забезпеченої родини. Але Мотря була в тому шлюбі нещаслива, пішла в монастир і закінчила свій земний шлях як ігуменя Ніжинського дівочого монастиря.

Отже, все життя Мазепа опікувався чужими дітьми – прийомними, племінниками і похресниками, яких у нього було чимало. Відповідно, прямих нащадків гетьмана немає. Будь-хто з прізвиськом Мазепа на сьогодні є не більше, ніж однофамільцем відомого гетьмана. (далі буде)

Ліна Тесленко, «Новинаря»

XI

НАЙКРАЩИЙ У СВІТІ ЗАКОН ПРО МОВУ

25 квітня Верховна Рада ухвалила закон про мову. Ініціатор мовного закону та один із його авторів, керівник управління інвестиційної політики **ЛОДА Роман Матис** розповідає, як він буде діяти і чи є небезпеки його скасування.

У лютому 2016 року ми ініціювали слухання комітету з питань євроінтеграції, на якому мали обговорити, чи мовний закон України відповідає нормам ЄС, до якого ми прагнемо вступити. Для мене це стало відліковою точкою створення ухваленого сьогодні законопроекту.

З того дня я почав формувати робочу групу для написання нового закону. Це зайняло приблизно 10 місяців зі всіма процедурами, створенням при Міністерстві культури комісії з використання державної мови у всіх сферах публічного життя та робочої групи при ній. Нам вдалося зорганізувати середовище громадських

активістів та мовних експертів.

Приблизно рік пішов на написання самого закону. За його основу взяли наявний на той момент закон українського юриста, колишнього міністра юстиції, а зараз – судді Конституційного суду Сергія Головатого. Він пройшов Венеційську комісію і був дуже добре написаний як закон в основі, але його мінусом було те, що в ньому не прописувалося, як українська мова буде функціонувати в усіх сферах суспільного життя. І, власне, робоча група фактично рік працювала над тим, щоб прописати це. У результаті ухвалений сьогодні законопроект можна назвати найкращим у світі мовним законом, оскільки там передбачено використання української мови абсолютно у всіх сферах – починаючи від друкованих медій і закінчуючи сторінками соцмереж компаній. Тобто ми передбачили те, про що в інших законах взагалі не йдеться.

Далі була процедура реєстрації, спротив опонентів, у тому числі націоналістів. Вони не хотіли ухвалення

такого закону, оскільки це забрало б у них карту, з якою вони на кожних виборах ідуть до свого електорату. Проте минуло три роки – і ми нарешті маємо проголосований законпроєкт.

Коли наші опоненти зрозуміли, що не можуть зупинити процес ухвалення закону, вони вирішили спробувати його затягнути і завалили правками. Вони сподівалися на те, що ми порушимо процедуру. Якби ми не розглянули кожну правку окремо, а ухвалили їх, наприклад, пакетом, це б стало підставою для позову до Конституційного суду і визнання закону неконституційним. Розуміючи цей ризик, голова Верховної Ради Андрій Парубій поставив на голосування усі правки окремо згідно з регламентом. Саме тому голосування за закон і затягнулося так надовго, оскільки треба було пройти кожну з 2082 правок.

У цьому законопроекті є дві дуже важливі речі. По-перше, він передбачає принципи користування державною мовою в усіх сферах суспільного життя. По-друге, ми сьогодні ухвалили по суті

бар'єр проти ворожої пропаганди. Він обмежить доступ до іноземних телеканалів та інших ЗМІ, у першу чергу – російських, які транслюють пропагандистські сенси в голови українців. Закон про мову виконає функцію гаранта національної безпеки. Якщо ворожі медіа захочуть сіяти неконструктив у голови українців, вони повинні будуть робити це українською, витратити гроші на переклад, адаптацію, що суттєво ускладнить пропаганду.

Закон про мову нарешті дасть можливість українцям отримувати інформацію українською мовою будь-де, і це не потрібно буде вимагати чи просити – це відбуватиметься автоматично. Публічні бізнеси, державні органи, ЗМІ будуть зобов'язані надавати цю інформацію державною мовою, відтак зможуть дублювати її іншими. Якщо вони цього не виконуватимуть, їх оштрафують.

Звичайно, громадянин може вимагати, щоб з ним комунікували тією мовою, яка йому зручна. Наприклад, якщо ви приходите в якусь державну структуру

Робота Андрія Єрмоленка

чи в компанію, до вас мають звернутися українською мовою. Якщо ви – іноземець, не володієте українською і просите спілкуватися тією, яку знаєте, і якщо знайдеться хтось, хто нею володіє, то ви отримаєте інформацію тією мовою, якою захочете. Якщо ж ніхто нею не володіє, то єдиною обов'язковою мовою використання в публічній площині на території України є державна українська мова.

Закон написаний ідеально з правової точки зору, він адаптований до всіх інших, враховані всі перехідні положення. Після підписання президентом він починає діяти відразу [президент П. Порошенко устиг його підписати і він був опублікований в пресі, а відтак, вступив у дію-Ред.].

«Твоє місто»

У СЕРБІЇ ПРОГОЛОШЕНА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЄПАРХІЯ

Греко-католики із Закарпаття, які називають себе русинами, оселилися на теренах колишньої південної Угорщини в середині 18-го століття. Згодом ці території опинилися в Югославії, греко-католики були об'єднані в Крижівській єпархії. Після розвалу колишньої Югославії для греко-католиків у Сербії й Чорногорії в 2003-му році був заснований апостольський екзархат. Підвищення статусу з тимчасового екзархату до рівня єпархії означає, що для малої русинсько-української громади в Сербії створюється церковна організація, підпорядкована Святому престолу, тобто Ватикану, котра не залежить від змін державних кордонів.

Нова єпархія налічує приблизно 20 тисяч віруючих: русинів, українців та румунів. Вона має 20 парафій, у яких служать 17 священників. Владика Георгій Джуджар народжений 1954 року. Середню освіту здобув в Українській папській малій семіна-

У сербському місті Руський Керестур урочисто проголошена греко-католицька єпархія святого Миколая, яку очолив дотеперішній екзарх Георгій (Юрій) Джуджар. Урочистий обряд очолював кардинал Леонардо Сандрі, префект Конгрегації для Східних Церков за участю 20 владик і кількох десятків священників з 15 країн. Разом із місцевим хором на богослужінні співав і Кафедральний хор імені Теодора Ромжі з Ужгорода.

С-на: Синод єпископів УГКЦ

рії в Римі. Завершив студії філософії і теології, здобув докторат зі східного канонічного права. На священника був висвячений 1980 року. Був співробітником української редакції Радіо Ватикан. Папа Іван Павло II призначив його 2001 року єпископом-помічником Мукачівської греко-католицької єпархії, а через два роки – екзархом у Сербії та Чорногорії.

Напередодні проголошення екзархату владика Джуджар на вечірні в греко-католицькій церкві святого Петра і Павла в Новому Саді заявив, що з приводу проголошення єпархії вийшла з друку Біблія в першому в історії перекладі русинською мовою. Йдеться про стародавню мову, яку зберегли лише нащадки переселенців із Закарпаття в Сербії та Хорватії. Переклад Святого Письма мовою малої громади на Балканах здійснили професор Янко Рамач і письменник Михайло Рамач.

Радіо Свобода

XI

СЛОВО ПОДЯКИ В НОВОМУ САДІ ВІД ВЛАДИКИ ЮРІЯ ДЖУДЖАРА

На початку нашої святкової програми історичного вечора з нагоди проголошення Єпархії святого Миколая, з повним серцем радості бажаю привітати усіх присутніх: і гостей, і домашніх. Ми свідомі важливості цієї дати, яка входить в серце історії Божого народу. Глибоко переживаємо ці події, які нас сьогодні об'єднали.

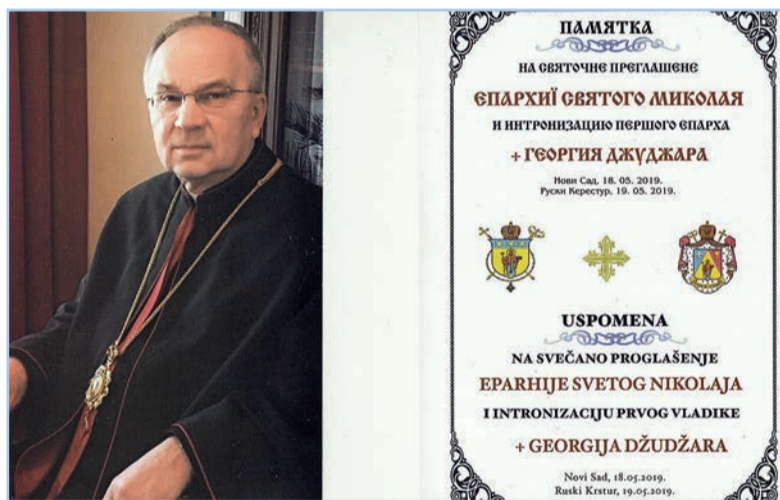
Встановлення Єпархії має велике значення, воно дає новий напрям в житті помісної Церкви. Хотяй ця подія здійснюється в цьому часі, вона стосується і усієї минувшини та напрямляє в майбутнє.

Минуле згадуємо через предків, які перед 278 роками, 1741 р., прийшли на цю рівнину і принесли з собою лише свою мову, віру і ікону святого Миколая: заснували парафію і збудували – перше церковцю, а 1784 р. і нинішню церкву на честь святого Миколая. Оця невелика громада не могла собі ані подумати, що одного дня буде зібрана в своїй окремій церковній структурі, та ще їхня парафія переміниться на Єпархію святого Миколая, як дар за витривалість у вірі та за збереження церковної, культурної і обрядової спадщини.

Єпархія – це не лише організаційна форма церковного життя, це живе містичне Тіло Христове, в якому відбувається діло відкуплення через Святі Таїнства, в яких діє сам Христос для спасіння кожного.

Заснування Єпархії – це також і відкриття на майбутнє, бо отри-

Ваша Еміненціє, Ваша Екселенціє Апостольський Нунціє, Преосвященні Архієпископи і Єпископи, священники, монахи і монахині, представники громадського та культурного життя, дорогі гості та вірні нової Єпархії.

муємо місію, яка нас зобов'язує до проповіді і свідчення Євангелії в теперішньому та майбутньому часі, для теперішніх та майбутніх поколінь.

Висловлюємо щирю подяку Святому Отцеві Франциску і тут присутньому (перший раз в історії нашої церкви) Префектові Конгрегації для Східних Церков Кардиналові Леонардо Сандрі, Єпископам нашої Єпископської Конференції святих Кирила і Методія, і усім, які впізнали вагомість і значення встановлення нової Єпархії, зокрема в нинішніх часах кризи

вартостей, насамперед духовних, і таким чином подати новий поштовх та підтримку цій невеликій громаді.

Як не бути вдячними нашим предкам, які перенесли стільки жертв, зберегли і передали дар віри, культурної, національної та обрядової приналежності. Їхні жертви зобов'язують і нас бути вірними і витривалими в нових обставинах і нових способах служіння.

Бажаю подякувати теж і теперішнім генераціям, священникам, з якими разом несемо і поділяємо відповідальність

за вічну долю душ, сестрам монахиням, добрим і побожним вірним, які своєю молитвою і намаганнями підтримують життя нашої Церкви.

В окремий спосіб хотів би подякувати за спільну роботу і співпрацю протягом останніх 15 років існування Апостольського Екзархату. В тому періоді було зреалізовано багато проектів, через які ми намагалися свідчити нашу віру, розвивати та закріплювати церковне і духовне життя.

На сьогоднішній день бажаю визначити одне діло, якого дотепер не було – то зреалізований перший повноцінний переклад Святого Письма на русинську мову: 2006 р. Нового Завіту, а сьогодні і Старого Завіту, який виходить друком за допомогою Управління для відносин з Церквами і Конгрегації для Східних Церков. Це ми вичікували 250 років. За довгу, терпеливу і плідну працю бажаю подякувати присутнім професорові Янкові Рамач, та його братові Михайлові Рамач; завдяки їм маємо переклад усього Святого Письма на русинську мову. Бог нехай вам буде нагородою, бо наші слова подяки недостатні. Як знак пошани і подяки за великий вложений труд, бажаю їм вручити Папські відзначення Кавалерату святого Папи Сильвестра.

На закінчення, свідомі нашої місії, яка нам довірена у заснуванні нової Єпархії, вимовлюємо заступництва Пречистої Діви Марії і святого Миколая, під покровом якого заснована наша Єпархія.

Єпарх Юрій Джуджар